

lokalhistorie

Maskinistiskolen i Sa

Sandefjord fikk sitt første dampskip i 1875. Den het i likhet med byen «Sandefjord». Den ble solgt etter tre år, og det skulle gå ennå tre år før det neste dampskip dukket opp, med Sandefjord som hjemby, men innføring av maskindrevet fremdrift var begynt i Sandefjords flåte.

Tekst: Ragnar Iversen

Tiden for de seilende forandret seg også etter dette. Man fikk en ny faggruppe om bord. Maskinfolk og derved maskinister til vedlikehold av dette maskineriet. Tidligere hadde man seilskip med hjelpekel til å forsyne laste og losseutstyr som vinsjer og til generell dampproduksjon for varming av kokekar i forbindelse med fangst.

Behovet for maskinistutdannelse lokalt begynte å melde seg. Det var opprettet en teknisk aftenskole allerede i 1896. I 1902 ble timeantallet utvidet i maskintegning og maskinlære. Som en del av utdannelsen, tok mange sin verkstedtid ved Framnæs mek. Værksted, men det var ikke mulig å avlegge noen eksamen i Sandefjord. Det første forslag om eksamensrett kom først i 1921, men ble avslått av formannskapet. I 1923 ble spørsmålet reist på nytt på generalforsamlingen i Maskinistforeningen. Denne gang gikk det gjennom og det ble opprettet en eksamensberettiget 3-klasses kurs i tilknytning til Framnæs

Flyfotoet viser til venstre aspirant-skolens lokaler på brygga ved siden av Thor Dahl-bygget. FOTO: PRIVAT

mek. Værksted og afteskolen. Interessen for skolen var litt lav i begynnelsen, men øket etter hvert. Den ble drevet som 2-årig kveldskurs. Etter hvert som interessen økte, ble maskinistiskolen i 1924 skilt ut fra teknisk aftenskolen.

Hvalfangstens oppsving gjorde at det ut over i 30-tallet ble ytterligere behov av maskinister, og fra 1934 ble det også satt i gang et 3-måneders sommerkurs med dagundervisning og avsluttende eksamen. Det ble også forsøkt å komme i gang utdanning for 2 og 1. klasse trinnet, men det ble aldri gjennomført.

Etter krigen var behovet sjøfolk stort. Særlig var behovet for maskinister følbart. Utdanningskapasiteten av maskinister klarte ikke å dekke behovet. På et styremøte i Vestfold Rederiforening i mars, ble førsteutkastet til det som ble kalt for Vestfoldplanen lansert. Forslaget kom egentlig fra rektor Georg Blomdal ved Tønsberg Maskinistiskole. På

Maskinistiskolen 1953/54:

Bakre rekke fra venstre: Gunnar Stein Grønn, Olav Arnold-Pedersen, Pauli Bruun Christiansen, Bjarne Liverød, Thorbjørn Pettersen, Harald Enge. Midtre rekke fra venstre: Thore Westergaard, Erling Arthur Jenssen, Roy Mogens Otterbech, Alf Borgar Leonardsen, Nils Johan Hansen, Harald Vilner Kolberg. Neste rekke: Roar Egeberg, Ernst Georg Skjelbred, Ole Foldvik, Ivar Hasle, Arne Folvik, Johannes Ødegaard. Første rekke: Helge Berg, Bestyrer A. O. Haugen, Lærer A. Knutsen, Alf Berger. FOTO: PRIVAT

generalforsamlingen i Vestfold Rederiforening i april, ble dette drøftet med rektor Blomdal og sekretær Kalleberg i Vestfold fylkes yrkesskolenevnd til stede. Planen med skolen var å gi ungdom adgang til å få gyldig verkstedtid fra før fylte 15 år. Denne aspirantskolen fikk godkjent at 10 måneders fullført studie skulle gi 18 måneders godkjent verkstedtid. Dette ble så igangsatt høsten 1947, og i de første 6 årene ble utgiftene til dels dekket av denne foreningen. I Sandefjord var det A/S Thor Dahl som løste problemet med egnede lokaler til utdanningen. Tiltaket ble en suksess og skolen hadde ikke plass til alle søkere. Første året hadde skolen 12 elever. Fra 1. juli 1953 ble denne avdelingen overført til Sandar Yrkesskole som egen avdeling. På de første årene som Vestfold Rederiforening drev skolene i Sandefjord, Tønsberg og Larvik ble det utdannet 233 aspiranter. Samtidig som man

også på kveldstid gjennomførte første del av vinterkurset på kvelden. Med denne aspirantutdannelsen kunne man spare inn 6 måneder på sin vei til å løse maskinistsertifikat av laveste grad, som man til vanlig trengte 36 måneders verkstedtid for å få.

Høsten 1960 ble dette tilbudet utvidet med ennå en avdeling som fikk betegnelsen maskinistaspirant 2. Ved å fullføre begge kurs, samt maskinistiskole på kveldstid, var man ferdig med det første skritt mot det første sertifikatet. På det første kurset på maskinistaspirant II fant man blant annet Freddy Johannessen, Odd Haugen og mange fler. Lærere på maskinistaspirant I var Gudmund Uldal og Torolf Stenersen. På den andre avdelingen var det A. O. Haugen og Erland Erlandsen som regjerte.

Når man gikk på maskinistaspirant I lærte man å bruke dreiebenk, shaping maskin, sveising og ikke minst filing.

FØR OG NÅ

ndefjord

Fra maskinaspiranten:

Bakre rekke fra venstre: Peder Stikholmen, Jan Tørresen, Frank O. Eriksen, Bjørn Reppesgård, Gunnar Johansen, Tor Gjelstad, Arvid Larsen, Harry Solberg, Thore Olsen og Hans Tandberg. Første rekke fra venstre: Ragnar Iversen (med «Kombi'n»), Einar Fevang, Karl Hem, Ole Gustav Sørensen, Arvid Olsen.

FOTO: PRIVAT

Man hadde prøver som å file til en kloss som skulle være helt i vinkel, samt at den skulle være helt plan på sidene. Man ble sjekket om den var plan av læreren, ved at han la vinkelen mot flaten. Var den krum kom kommentaren: «Her kan man jo se hele Ekeberg-grillen!». Shaping og fileoppgave var en liten ambolt, utarbeidet av en H-bjelke. Andre obligatoriske oppgaver var parallellklemme og filflo. Mange laget også skrustikke for bormaskin. På aspirant II, var det lagerstøpning, oppbygging av maskinerier, samt mer sveising. Blant annet TIG-sveising for kunne handtere aluminium.

På maskinist aspirant I kurset 1960/61 gikk mange fra Sandefjord. Man fant Frank O. Eriksen, Tor Gjelstad, Einar Fevang, Karl Hem, Ragnar Iversen, Bjørn Reppesgård, Gunnar Johansen og fler. Noen gikk videre til neste trinn fra høsten 1961, og avsluttet teoretisk og praktisk opplæring på sommeren. På maskinist skolen om kvel-

den hadde man også enkelte av lærerne man hadde på dagtid. Vi var vanligvis ferdige rundt kl. 20.00. Da var det for meg å komme meg ned til bussholdeplassen for å rekke bussen til Tangen, med en gang tur på rundt 3 kilometer før man var hjemme. Dette var før den nye veien mellom Tangen og Vesterøy skole ble ferdigbygd. Det kunne være slitsomt til tider, om det var kommet mye snø. Kjerreveien på strekningen ble brøytet av gårdbruker Anders Nalum og Blakken. Det var en treplog som gikk med den ene i bunnen på stien, og den andre siden gikk oppreist mot brøytekanten slik at det ble en smal sti i midten. Det så mer ut som en plogfure i snøen, ikke vei. Den kunne det være vanskelig å balansere på i mørket! Men det var ingen alternativ. Skulle man ta Langeby-Tveitan ruten så måtte man vente til kl 22.10.

Maskinist skolen ble senere flyttet til Tønsberg.

Kamfjord

I denne svingen i Vesterøyveien rett ved innkjørselen til Kamfjordverven til venstre på bildet, ble en pike påkjørt av motorsykel i mai 1946.

Tett inntil veien var det den gang en liten kiosk. Senere ble denne flyttet over veien, og etter at kioskdriften opphørte flyttet en av byens originaler, populært kalt «Tarzan» inn her. Han fikk dette navnet fordi han alltid gikk med en badebukse maken til tegneseriefiguren med samme navn.

Bildet for øvrig viser bak til venstre Vestre Kamfjord Gård, og helt øverst rett bakenfor, det daværende småbruket «Graaten», i 1946 eiet av

Jens Ytterbøe, kontorsjef på Framnes mek. Den gang var dette et gårdsbruk på 200 dekar med to hester, åtte kyr, fire ungdyr, to griser og 50 høns. Senere ble et mindre område med bygninger overtatt av murmesteren Karsten Fredriksen som testamenterte eiendommen til Sandefjord Kommune for bygging av sykehjem.

Dagens bilde viser forandringen i området, og hvordan Kamfjord Sykehjem nå har formet hele landskapet. Stakittene til høyre er som vi ser ikke lenger så framtrepende.

Tekst: Harald Fevang
Foto før: Politiarkivet
Foto nå: Bjørn Marum Olsen

Regler for vannklosett

Skiltet, som er i aluminium, ble for en tid siden funnet ved restaurering av et eldre hus i Sandefjord. Som

man ser er språket noe stivt og gammeldags i forhold til i dag. Bruksanvisningen antas å være fra 30-årene, da man for alvor tok til å montere disse i boligene. Legg merke til telefonnummer, som var med fire siffer på 30 og 40-tallet i Sandefjord.

I 1904 var det 32 hus av totalt 7.257 i Oslo som hadde vannklosett. Først fra 1928, da det ble bestemt at kloakken kunne gå fritt ut i fjorden, skjøt utviklingen fart. I 1940 var det 75.000 vannklosetter i Oslo. Fra 1945 til 1960 ble de fleste norske boliger utstyrt med vannklosett. Vannbesparende klosetter bruker i dag bare 1,5 til 3 liter vann ved hver utspyling til forskjell fra konvensjonelle tidligere typer som brukte rundt 10 liter.

Tekst og foto: Svein Olav Løberg

MT Jagala (1957)

«Jagala» var ingen Sandefjords båt til å begynne med. Hun ble bygget i 1950 ved Eriksbergs mek. Verkstads A/B, Gøteborg for Skibs-A/S, Snefonn (Sig. Bergesen d.y. & Co., Oslo og Stavanger), og fikk navnet «Bergemaster». Hun ble sjøsatt 12/04-1950 og var ferdig for levering 29/06. Hun var på 18.300 tdw og hadde en Eriksbergs bygget B&W motor på 6.900 bhk til fremdrift, som ga henne en service fart på 14,5 knop. I 1957 kom hun til Sandefjords flåte som «Jagala», innkjøpt av A/S Kosmos (Anders Jahre & Co A/S). I 1963 ble hun solgt til International Overseas Corp.SA, Liberia og omdøpt «Silver Ocean». Under en seilas fra Kharg Island til Apapa i Nigeria i 1970, ble hun herjet av brann som svekket styrken i skroget. Grunnet tung sjø brakk hun i to nord-øst for Durban 17/04. Forskipet sank ganske raskt. Akterskipet ble observert flytende 21/04, men sank 26/04. 11 av mannskapet omkom.

Tekst: Ragnar Iversen (www.sldpshistorie.net)
Bilde: Anders Christiansens samlinger

SANDEFJORD
LOKALHISTORISKE SENTER
pa Pulkestad gard

Har du bidrag til denne siden?

Lev det i avisresepsjonen mrk. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når og helst med en liten beskrivelse. Husk navn og adr. på utlåner. Har du elektronisk stoff, send det til: lokalhistorie@sb.no

Sandefjord Lokalhistoriske senters info-gruppe:
Sideansvarlig Harald Fevang, bildeansvarlig Bjørn Marum Olsen.
Medarbeidere: Sven Erik Lund, Ragnar Iversen, Bjørn Hoelseth, Dag I. Børresen, Gro Midttun, Svein Olav Løberg, Roger Davidsen.
Kontaktperson: Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154 - sv-er-lu@online.no